

РЕЦЕНЗІЇ ТА ОГЛЯДИ

УДК 947.7

Шербак В. О.

НОВА ПУБЛІКАЦІЯ ПОТУЖНОГО ДЖЕРЕЛА. РЕЦ. // ОЛЕКСАНДР ГВАНЬІНІ. ХРОНІКА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ САРМАТІЇ. УПОРЯДКУВАННЯ ТА ПЕРЕКЛАД З ПОЛЬСЬКОЇ о. ЮРІЯ МИЦИКА.- К., 2007.- 1006 С.

Публікації визначних пам'яток європейської історії є запорукою ґрунтовного вивчення минувшини Старого світу, до якого належить і Україна. Серед творів, які містять неоціненні свідчення епохи середньовіччя та початку нової доби, поважає місце посідає «Хроніка Європейської Сарматії» італійця за походженням Олександра Гваньїні. Написана легко, доступно й цікаво, Хроніка є важливою пам'яткою історичної думки. Вона містить чимало малюнків, планів, карт і тривалий час користувалася великою популярністю.

Новаторство Гваньїні полягає в тому, що він подав не лише яскраву ілюстровану розповідь про минуле Речі Посполитої, а й виклав її на тлі всесвітньої історії, насамперед сусідніх народів і держав. Хроніст уміло перемешовував інформацію писемних джерел зі свідченнями очевидців, додаючи свої власні спостереження. Цей твір було видано спочатку латиною (1578), а потім неодноразово перекладено різними мовами, зрештою у 1611 р. у Кракові побачив світло польською мовою - відомого поета і публіциста М.Пашковського - під наглядом О. Гваньїні. Саме це видання Хроніки є найповнішим і найціннішим. Воно складається з 10 книг, кожна з яких присвячена конкретній державі чи регіону, історичному минулому різних народів.

Третя книга присвячена Русі-Україні й містить опис окремих земель. Цей твір набув особливої популярності в українській історіографії XVII-XVIII ст., будучи навчальним посібником з історії та географії. Були спроби окремі його частини перекласти українською, про що свідчать рукописи творів Пантелеймона Кохановського, Самійла Величка та інших літописців. Хроніка ґрунтується на великій кількості джерел, у тому числі не збережених, містить у собі чимало оригінальної інформації, подає цікаву візію минулого.

Саме з краківського видання 1611 р. професор кафедри історії Національного університету «Кієво-Могилянська академія» Юрій Мицик зробив перший переклад українською. Варто за-

уважити, що видання пам'яток такого роду є дуже рідкісним, з огляду на значний обсяг Хроніки, особливу складність перекладу та коментування. Автор адекватно переклав складний текст, що рясніє невживаними нині словами, містить у собі досить значні латиномовні фрагменти.

У вступі Ю. Мицик ґрунтовно висвітлив життєвий шлях та історичні погляди хроніста, історію видань його твору, остаточно, як на наш погляд, вирішив проблему зв'язку твору О. Гваньїні з хронікою М. Стрийковського, встановив основне коло використаних автором джерел, проаналізував оригінальні звістки твору та відзначив рівень їхньої достовірності. У написанні коментарів Ю. Мицик спирався на широке коло джерел та літератури, що дало змогу встановити місце й роль пам'ятки в розвитку польської та української історичної думки, зв'язків України з європейськими державами. Таким чином, пам'ятка була відкрита заново й зробила доступним для читачів потужний пласт інформації про історичне минуле України та сусідніх країн, насамперед часів пізнього середньовіччя. Навіть у тих випадках, коли Гваньїні подає явно недостовірні відомості, така інформація є важливою, оскільки відбиває рівень знань європейської історіографії ранньомодерної доби.

Хроніка Гваньїні писалася майже 400 років тому, проте вона й тепер читається із захопленням не тільки спеціалістами, а й широким читачьким загалом. Причина цього не тільки в цінності інформації хроніки та її багатих ілюстраціях, а й літературних достоїнствах, у тяжінні Гваньїні до яскравих легенд і переказів, всіляких «цікавинок».

Це видання «Хроніки Європейської Сарматії» є вагомою подією в науковому житті сучасної України. Воно буде дуже корисним для викладання вітчизняної історії та історії зарубіжних країн, джерелознавства та історіографії. Залишається побажати автору продовжити таку серію видань, звернувши увагу насамперед на польські хроніки, що містять у собі чимало важливої інформації з історії нашої Батьківщини.

V. Shcherbak

A NEW PUBLICATION OF A MAJOR SOURCE. REVIEW